

Pia Mäkelä ja Thomas Karlsson

11.10.2017

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
Asiantuntijakuuleminen, HE 100/2017 vp, 12.10.2017

Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

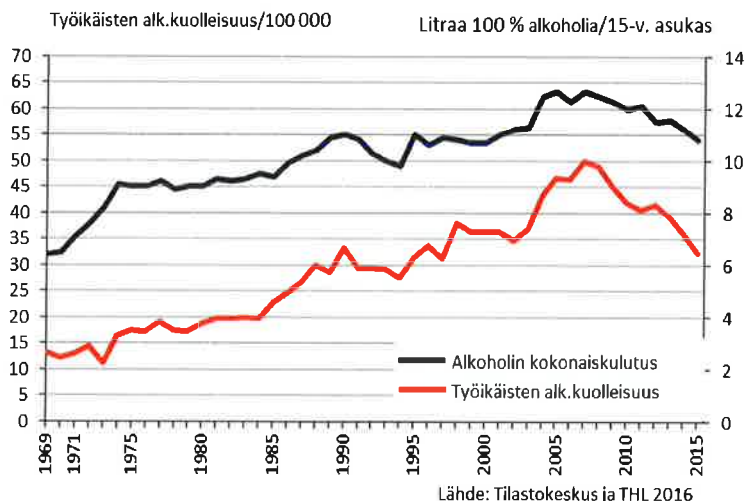
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hallituksen yllä mainitusta esityksestä ja tuo esiin seuraavia näkökohtia.

Hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi alkoholilaiksi sisältää sekä kannatettavia norminpurkua edistäviä muutoksia että kansanterveyttä vahingoittavia muutoksia. Jälkimmäisiä THL ei voi tukea. Kansanterveydelle **ylivoimaisesti haitallisin on ehdotus nostaa päivittäistavarakaupoissa myytävien alkoholijuomien alkoholipitoisuuden yläraja 4,7 prosentista 5,5 prosenttiin**. Toinen haittoja lisäävä muutos olisi valmistustaparojoituksesta luopuminen.

Vaikutukset

Näiden kahden muutoksen myötä kulutus tulisi vääjäämättä lisääntymään. Kulutuksen lisääntyessä myös haitat lisääntyisivät, kuten alla oleva kuvio kokonaiskulutuksen ja työikäisten alkoholikuolleisuuden välisestä yhteydestä kertoo.

Koska alkoholinkulutuksen aiheuttamat haitat kohdistuvat nuorempaan väestöön kuin terveyshaitat yleensä, **vaikuttaa alkoholinkulutuksen lisääntyminen kestävyysvajeeseen kahdella tavalla: kulutuksen kasvu lisää erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia, ja samalla se vähentää kustannusten maksajien määrää, kun sairastavuus ja kuolleisuus lisääntyvät sekä työkyky ja työteho heikkenevät**. Alkoholinkulutuksen lisääntyminen kasvattaa sosioekonomisia terveyseroja ja heikentää lasten ja perheiden hyvinvointia.

Pia Mäkelä ja Thomas Karlsson

11.10.2017

Kulutuksen muutos

Politiikkamuutosten seurauksia ja suomalaisten toteutunutta alkoholinkäyttöä koskevan tutkimustiedon perusteella **ei ole minkäänlaista epäselvyyttä siitä, että ehdotetut lakimuutokset lisäävät suomalaisten alkoholinkäyttöä.** Kulutuksen määrään vaikuttavat **hinta ja saatavuus (sisältäen myös aukioloajat), asiakasvirrat, valikoimat, myynninedistäminen ym.** Ehdotetut muutokset alkoholilakiin vaikuttavat näistä useampaan tekijään ja ainoastaan kulutusta lisäävästi. Alkoholijuomien kokonaismenekkiin ei vaikuta se, minkä osuuden kokonaismyynnistä Suomen ja Viron kauppiat onnistuvat markkinoista itselleen saamaan.

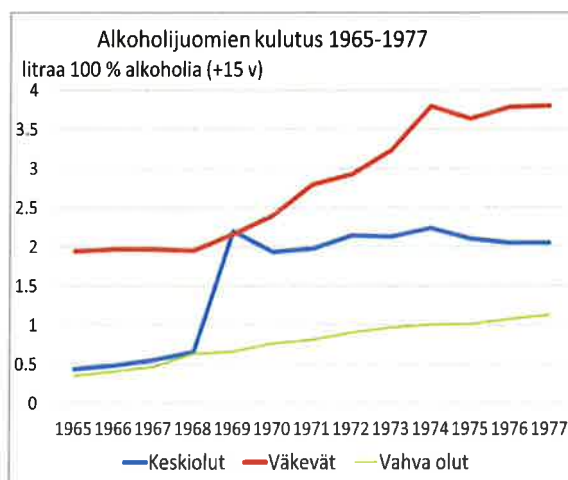
Oluen vahvuus

Koska suomalaiset juovat kaikesta nauttimastaan alkoholista yli puolet panimotuotteina, vaikuttaa niiden vahvuus ratkaisevasti haittojen määrään. Tällä hetkellä suomalaiset juovat oluensa valtaosin, yli 90-prosenttisesti keskioluenä. Kulutuksen siirtyminen vahvempaan olueen vaikuttaisi merkittävästi kansanterveyteen, vaikka kyseessä olisivatkin vain prosentin osat. Keskioluen suosio ei ole itsestään selvä. **Kuluttajien siirtyminen keskiolueen 1990-luvun alussa ei tapahtunut itsekseen kuten usein uskotaan, eikä keskioluen suosio suhteessa vahvempiin ole pysyvä, jos vahvan ja keskioluen hinnan ja saatavuuden suhde muuttuu ratkaisevasti, kuten lakiesitys ehdottaa.**

Korvataanko väkeviä?

On aiheellinen kysymys, voidaanko mietoja suosimalla olennaisesti vähentää väkevien kulutusta. Alkon myymästä alkoholista vain 3 % tulee 4,7-5,5-prosenttisista juomista. Siksi ei ole uskottavaa, että vahvan oluen myynnin siirtyminen päivittäistavarakauppoihin vähentäisi olennaisesti Alkon asiakasvirtoja tai myymälöiden lukumäärää. Mikäli vahvalla oluella ja juomasekoituksilla, kuten "lonkerolla" ja uusilla vastaavilla sekoituksilla, onnistutaan houkuttamaan väkevien ostajia siirtämään osan ostoistaan Alkosta päivittäistavarakauppoihin, kyetään niillä myös lisäämään muiden ruokakaupan asiakkaiden alkoholiostoksia.

Kun keskioluen myynti aloitettiin kaupoissa Suomessa vuonna 1969, muutoksen keskeinen perustelu oli oletus, että mietojen juomien saatavuuden helpottaminen vähentäisi väkevien kulutusta. Kuvio alla kertoo, että **tässä epäonnistuttiin täysin. Yhden tuotteen myynnin edistäminen ei siis ole vähentänyt toisen käyttöä.**

www.thl.fi

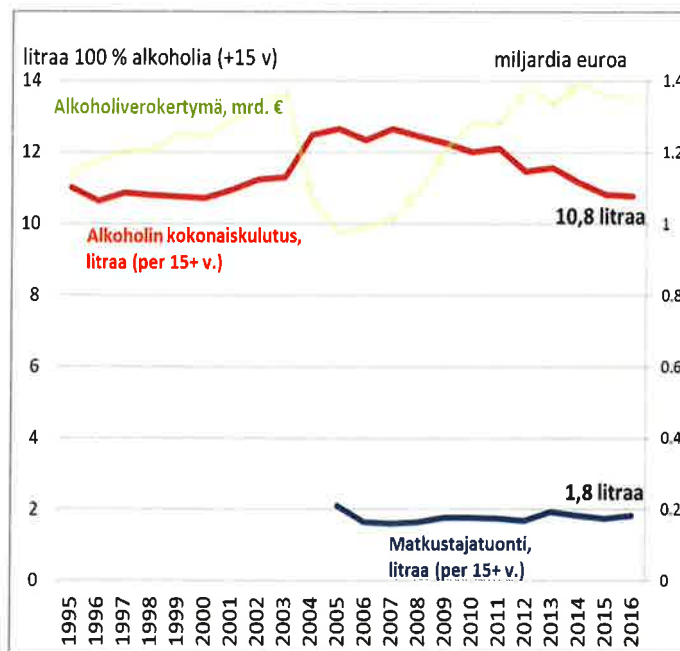

Pia Mäkelä ja Thomas Karlsson

11.10.2017

Matkustajatuonti

Alkoholin matkustajatuonti on ollut verrattain tasaista viimeisen vuosikymmenen aikana, ja Viron-tuonnin osuus alkoholin kokonaiskulutuksesta on ollut noin 10 prosenttia (kuviota alla). **Syksyllä 2017 alkoholin matkustajatuonti on alhaisimmillaan sitten vuoden 2008. Viron-tuonti pysynee vähäisenä tulevinakin vuosina, kun Viro päätti kiristää alkoholiverotustaan ja olutveroaan jopa 160 prosentilla vuosina 2017–2020.**

Veron noston vaikutus

Yllä oleva kuviota kertoo, että alkoholiveron muutoksilla on aina vaikutettu kokonaiskulutukseen, mikä vaikuttaa myös haittoihin. Nyt suunniteltu veronkorotus ilmeisesti vastaisi suuruudeltaan noin yhtä vuosina 2008–2014 tehdystä viidestä veronkorotuksesta. Tällaisen yksittäisen **maltillisen veronkorotuksen vaikutus olisi selvästi pienempi kuin ehdotetun alkoholilain kulutusta lisäävät vaikutukset.**

Ylijohtaja
Pääjohtajan sijaisena

Osaston johtaja

Marina Erhola

Terhi Kilpi

